

Wydział WIMiIP	Imię i nazwisko Mateusz Witkowski	Rok II	Grupa 4
Temat: Całkowanie metodą Simpsona i Monte Carlo			Prowadzący dr hab. inż. Hojny Marcin, prof. AGH
Data ćwiczenia 02.04.20	Data oddania 08.04.2020	Data zaliczenia	OCENA

1. Cel ćwiczenia.

Celem ćwiczenia było napisanie implementacji całkowania przy pomocy metody Monte Carlo i Simpsona.

2. Wprowadzenie teoretyczne

Całkowanie numeryczne – jest to metoda numeryczna polegająca na obliczaniu całek oznaczonych z pewnym przybliżeniem. Całka oznaczona to pole powierzchni pod wykresem funkcji w zadanym przedziale. Proste metody całkowania numerycznego polegają na przybliżeniu całki za pomocą odpowiedniej sumy ważonej wartości całkowanej funkcji w kilku punktach. Aby uzyskać dokładniejsze przybliżenie dzieli się przedział całkowania na niewielkie fragmenty. Ostateczny wynik jest sumą oszacowań całek w poszczególnych podprzedziałach. Najczęściej przedział dzieli się na równe podprzedziały.

Mając funkcję $f(x)$ całkę oznaczoną zapisujemy w następujący sposób:

$$\int_{x_p}^{x_k} f(x) dx$$

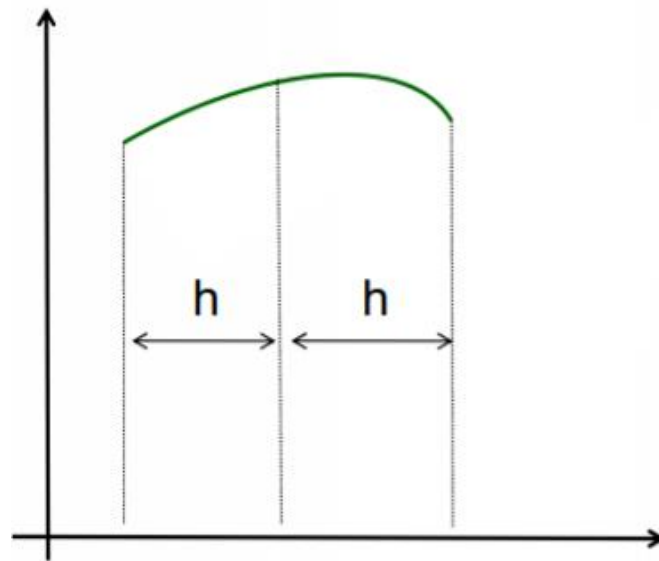
Gdzie:

x_p – dolna granica całkowania

x_k – górna granica całkowania

$f(x)$ – funkcja z której wyliczana jest całka

Metoda Simpsona jest jedna z najdokładniejszych metod całkowania przybliżonego. Funkcja podcałkowa w tym przypadku jest parabolą rozpiętą na krańcach przedziału oraz na jego środku. Metoda ta wykorzystuje interpolację wielomianem drugiego stopnia.

Rysunek 1. Metoda Simpsona -uproszczona

Szerokość pojedynczego podprzedziału wynika z ogólnej liczby podprzedziałów, dolnej (x_p) i górnej (x_k) granicy całki ze wzoru:

$$dx = \frac{x_k - x_p}{n} \quad (1)$$

Gdzie:

dx – szerokość podprzedziału

x_p – dolna granica całkowania

x_k – górna granica całkowania

n – liczba podprzedziałów

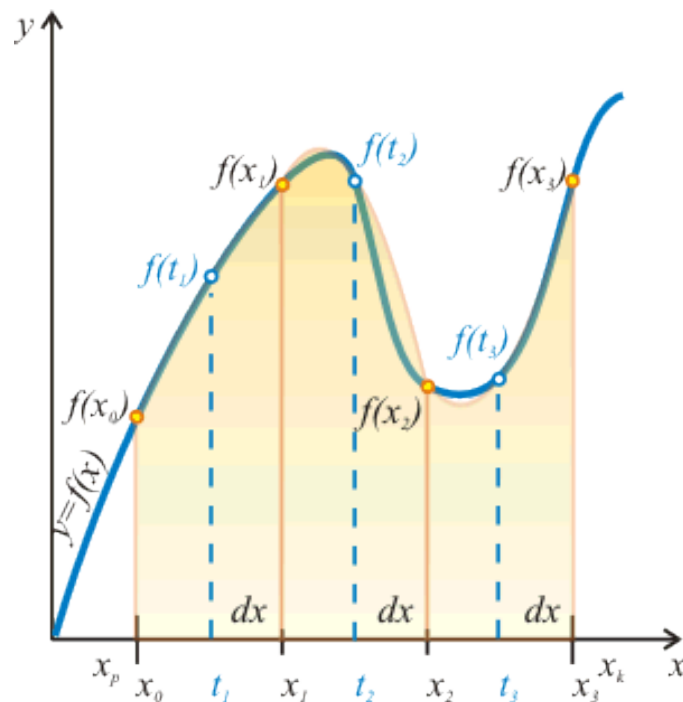
Znając szerokość możemy wyliczyć kolejne x :

$$x_i = x_p + i * dx, \text{ gdzie } i = 1, 2, \dots, n \quad (2)$$

W przypadku gdy nasz obszar całkowania jest podzielony tylko na dwie części możemy skorzystać ze wzoru:

$$\int_{x_p}^{x_k} f(x) dx \approx I = \left[f(x_p) + 4 \cdot f\left(\frac{x_p + x_k}{2}\right) + f(x_k) \right] \cdot \frac{dx}{3} \quad (3)$$

Często jednak w celu uzyskania dokładniejszych wyników dzielimy przedziały całkowania na większą ilość części, mamy do czynienia wtedy ze złożoną metodą Simpsona.

Rysunek 2. Złożona metoda Simpsona

W tym wariancie obliczanie przybliżenia całki polega na obliczeniu wartości funkcji dla punktów pośrednich (punkty leżące dokładnie pomiędzy dwoma sąsiadującymi punktami), które można wyliczyć w następujący sposób:

$$t_i = \frac{x_{i-1} + x_i}{2} \text{ dla } i = 1, 2, \dots, n \quad (4)$$

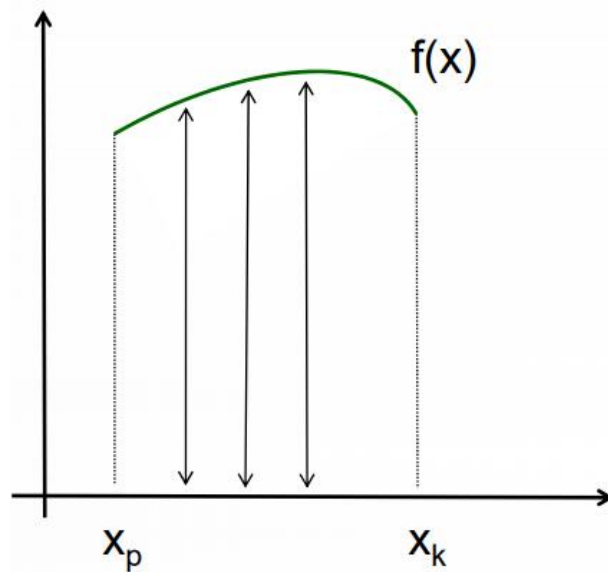
Lub:

$$t_i = x_p + i \cdot dx - \frac{dx}{2}, \text{ gdzie } i = 1, 2, \dots, n \quad (5)$$

Wzór możemy zapisać jako iloczyn szerokości podprzedziału podzielonej przez 6 i sumy wartości punktów granicznych całki, czterokrotną wartość sumy punktów pośrednich oraz dwukrotną wartość sumy punktów równo oddalonych o dx.

$$\int_{x_p}^{x_k} f(x) dx \approx \frac{dx}{6} \left(f(x_p) + 4 \cdot \sum_{i=0}^{n-1} f\left(x_p + i \cdot dx + \frac{dx}{2}\right) + 2 \cdot \sum_{i=1}^{n-1} f(x_p + i \cdot dx) + f(x_k) \right) \quad (6)$$

Metoda Monte Carlo – specyficzna metoda mająca zastosowania głównie w modelowaniu matematycznym tak bardzo złożonych procesów, że wykluczone jest podejście analityczne. Polega na losowaniu określonej liczby punktów z zakresu całkowania, a następnie obliczeniu średniej z wartości funkcji we wcześniej wylosowanych punktach.

Rysunek 3. Metoda Monte Carlo

Obliczenie średniej wygląda następująco:

$$f_{\text{średnie}} = \frac{f(x_1)}{n} + \frac{f(x_2)}{n} + \dots + \frac{f(x_n)}{n} \quad (7)$$

Wartość całki natomiast liczy się ze wzoru:

$$\int_{x_p}^{x_k} f(x) dx \approx I = f_{\text{średnie}} \cdot |x_k - x_p| \quad (8)$$

Gdzie:

x_p – dolna granica całkowania

x_k – górna granica całkowania

n – liczba podprzedziałów

x_1, x_2, \dots, x_n – wylosowane punkty z przedziału.

3. Kod programu

Na samym początku zdefiniowano funkcję pomocniczą służącą do obliczania wartości danej funkcji w przekazanym punkcie. Jej głównym zadaniem było zwiększenie przejrzystości kodu.

```
double funkcja(double x) {  
    double fx = x * x * x + 2;  
    return fx;  
}
```

Rysunek 4. Definicja funkcji pomocniczej

Kolejnym krokiem była definicja funkcji obliczającej całkę metodą Simpsona. Przyjmuje ona trzy parametry: dolną i górną granice oraz liczbę podprzedziałów. Wylicza szerokość i kolejne x_i oraz t_i przy pomocy wzorów (1) i (5), po czym korzystając ze wzoru (6) oblicza wynik.

```
double calkowanieMetodaSimpsona(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) {  
    double dx = (gorna_granica - dolna_granica) / licznosc; //Obliczenie wysokosci trapezu  
    double wynik = 0;  
    double x = dolna_granica;  
    double sumaH = 0;  
    double sumaH2 = 0;  
  
    for (size_t i = 1; i <= licznosc; i++)  
    {  
        x += dx; //Obliczanie kolejnych punktów  
        sumaH2 += funkcja(x - dx / 2); //Wyliczenie wartosci dla f(xp + i*dx - dx/2)  
        if (i < licznosc) { //if zapobiega dodaniu wartosci granicznych  
            sumaH += funkcja(x); //Wyliczenie wartosci dla f(xp + i*dx)  
        }  
    }  
  
    wynik = (dx / 6) * (funkcja(dolna_granica) + 2 * sumaH + 4 * sumaH2 + funkcja(gorna_granica));  
    return wynik;  
}
```

Rysunek 5. Funkcja metody Simpsona

Następną zdefiniowaną funkcją jest ta odpowiedzialna za metodę Monte Carlo. Przyjmuje dokładnie te same parametry. Punkty dobierane są w tym przypadku losowo dzięki `uniform_real_distribution < double > dist`, w ten sposób tworzony jest obiekt, do którego przekazujemy zakres w którym będą losowane liczby: `dist(dolna_granica, gorna_granica)`, następnie wywołujemy losowanie `dist(rnd)`. Dzięki `mt19937 rnd(std::time(NULL))` za każdym razem otrzymujemy inne liczby. Obliczamy średnią wzorem (7) oraz ostateczny wynik przy pomocy (8).

```
double calkowanieMonteCarlo(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) {
    double wynik = 0;
    double sredniaF = 0;
    double losowyX;
    cout << "Wylosowane punkty: " << endl;
    for (size_t i = 1; i <= licznosc; i++)
    {
        //utworzenie i przekazanie odpowiedniego przedziału do obiektu dist
        uniform_real_distribution < double > dist(dolna_granica, gorna_granica);
        losowyX = dist(rnd); //zapisanie wylosowanego punktu
        cout << losowyX << endl;
        sredniaF += funkcja(losowyX)/ licznosc; //Wyliczenie średniej
    }
    wynik = sredniaF*fabs(gorna_granica- dolna_granica); //Obliczenie wartosci całki
    return wynik;
}
```

Rysunek 6. Funkcja metody Monte Carlo

Na koniec został funkcja main w której zostały zadeklarowane zmienne, pobrano dane od użytkownika, wywołano odpowiednie funkcje oraz wyświetlono wyniki.

```
int main() {
    double xp, xk;
    int n;

    cout << "Podaj dolna granice ";
    cin >> xp;
    cout << endl;
    cout << "Podaj gorna granice ";
    cin >> xk;
    cout << endl;
    cout << "Podaj ilosc czesci ";
    cin >> n;
    cout << endl;

    cout << "Wynik dla metody prostokatow " << calkowanieMetodaProstokatow(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody trapezow " << calkowanieMetodaTrapezow(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody Simpsona " << calkowanieMetodaSimpsona(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody Monte Carlo " << calkowanieMonteCarlo(xp, xk, n) << endl;

    return 0;
}
```

Rysunek 7. Funkcja main

Cały kod:

```
#include <iostream>
#include <cstdlib>
#include <ctime>
#include <random>
using namespace std;
mt19937 rnd(std::time(NULL));

double funkcja(double x) {
    double fx = x * x * x + 2;
    return fx;
}

double calkowanieMetodaProstokatow(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) { ... }
double calkowanieMetodaTrapezow(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) { ... }
double calkowanieMetodaSimpsona(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) {

    double dx = (gorna_granica - dolna_granica) / licznosc; //Obliczenie wysokosci trapezu
    double wynik = 0;
    double x = dolna_granica;
    double sumaH = 0;
    double sumaH2 = 0;

    for (size_t i = 1; i <= licznosc; i++)
    {
        x += dx;
        sumaH2 += funkcja(x - dx / 2); //Obliczanie kolejnych punktów
        //Wylicznienie wartosci dla f(xp + i*dx - dx/2)
        if (i < licznosc) {
            sumaH += funkcja(x); //if zapobiega dodaniu wartosci granicznych
            //Wylicznienie wartosci dla f(xp + i*dx)
        }
    }

    wynik = (dx / 6) * (funkcja(dolna_granica) + 2 * sumaH + 4 * sumaH2 + funkcja(gorna_granica));
    return wynik;
}

double calkowanieMonteCarlo(double dolna_granica, double gorna_granica, int licznosc) {

    double wynik = 0;
    double sredniaF = 0;
    double losowyX;
    cout << "Wylosowane punkty: " << endl;
    for (size_t i = 1; i <= licznosc; i++)
    {
        //utworzenie i przekazanie odpowiedniego przedzialu do obiektu dist
        uniform_real_distribution < double > dist(dolna_granica, gorna_granica);
        losowyX = dist(rnd); //zapisanie wylosowanego punktu
        cout << losowyX << endl;
        sredniaF += funkcja(losowyX) / licznosc; //Wylicznienie sredniej
    }

    wynik = sredniaF * fabs(gorna_granica - dolna_granica); //Oblicznienie wartosci calki
    return wynik;
}
```

Rysunek 8. Cały kod cz.1

```

int main() {
    double xp, xk;
    int n;

    cout << "Podaj dolna granice ";
    cin >> xp;
    cout << endl;
    cout << "Podaj gorna granice ";
    cin >> xk;
    cout << endl;
    cout << "Podaj ilosc czesci ";
    cin >> n;
    cout << endl;
    cout << "Wynik dla metody prostokatow " << calkowanieMetodaProstokatow(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody trapezow " << calkowanieMetodaTrapezow(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody Simpsona " << calkowanieMetodaSimpsona(xp, xk, n) << endl;
    cout << "Wynik dla metody Monte Carlo " << calkowanieMonteCarlo(xp, xk, n) << endl;
    return 0;
}

```

Rysunek 9. Cały kod cz.2

4. Testy

W celu sprawdzenia poprawności działania programu zostały wykonane trzy testy przy pomocy programu WolframAlpha. Każdej funkcji została policzona obydwiema metodami oraz kalkulatorem z wyżej wymienionego programu. Na koniec by sprawdzić która z metod jest dokładniejsza, policzono i porównano błędy względne przy użyciu wzoru:

$$\delta = \left| \frac{x - x_0}{x} \right| * 100\%$$

Gdzie:

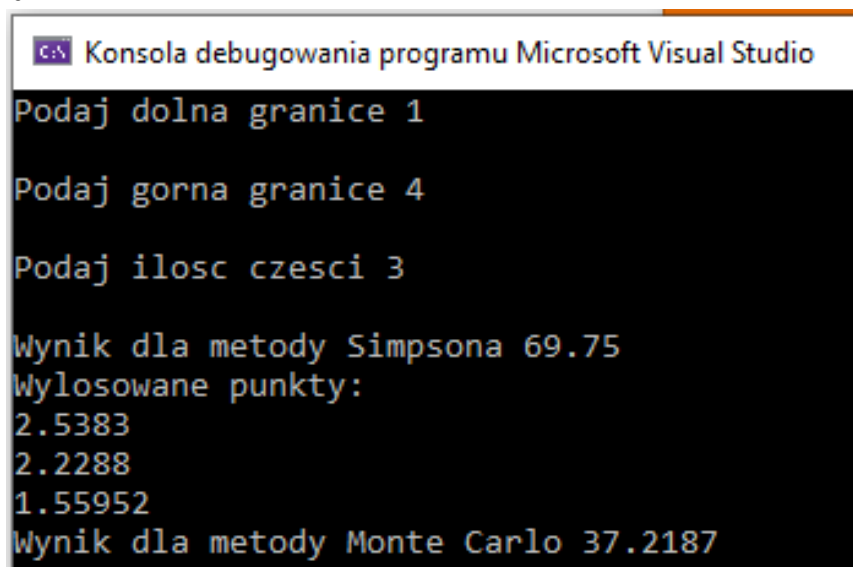
x – wartość dokładna – wynik z Wolframa

x_0 – zmierzona wartość – wyliczona przez program

Test 1:

Funkcja	Dolna granica	Górna granica	Liczba fragmentów
$x^3 + 2$	1	4	3

Wyniki programu:


```
Konsola debugowania programu Microsoft Visual Studio

Podaj dolna granice 1
Podaj gorna granice 4
Podaj ilosc czesci 3

Wynik dla metody Simpsona 69.75
Wylosowane punkty:
2.5383
2.2288
1.55952
Wynik dla metody Monte Carlo 37.2187
```

Rysunek 10. Wyniki całkowania $f(x) = x^3 + 2$ dla $n = 3$

Wynik WolframAlpha:

$$\int_1^4 (x^3 + 2) dx = \frac{279}{4} = 69.75$$

Błędy względne:

- Dla metody Simpsona: $\delta = \left| \frac{69.75 - 69.75}{69.75} \right| * 100\% = 0\%$
- Dla metody Monte Carlo: $\delta = \left| \frac{69.75 - 37.2187}{69.75} \right| * 100\% = 46.63986\%$

Test 2:

Funkcja	Dolna granica	Górna granica	Liczba fragmentów
$-4x^3 + 7x + 1$	4	16	20

Wyniki programu:

```
Konsola debugowania programu Microsoft Visual Studio
Podaj gorna granice 16
Podaj ilosc czesci 20
Wynik dla metody Simpsona -64428
Wylosowane punkty:
8.01968
14.7474
8.94288
14.0138
10.2554
7.21454
7.66615
6.78295
10.4334
10.4498
8.32745
11.6449
6.97527
6.18468
5.29591
7.38872
8.44623
7.48001
9.40907
10.3883
Wynik dla metody Monte Carlo -42296.3
```

Rysunek 11. Wyniki całkowania $f(x) = -4x^3 + 7x + 1$ dla $n = 20$

Wynik WolframAlpha:

$$\int_4^{16} (-4x^3 + 7x + 1) dx = -64428$$

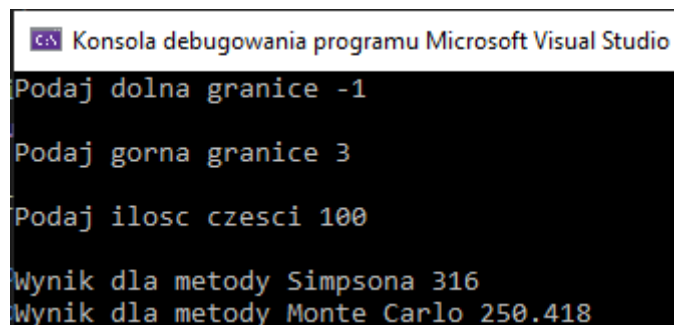
Błędy względne:

- Dla metody Simpsona: $\delta = \left| \frac{-64428 + 64428}{-64428} \right| * 100\% = 0\%$
- Dla metody Monte Carlo: $\delta = \left| \frac{-64428 + 42296.3}{-64428} \right| * 100\% = 34.3511\%$

Test 3:

Funkcja	Dolna granica	Górna granica	Liczba fragmentów
$3x^5 - 5x^3 + 13$	-1	3	100

Wyniki programu:


```
Konsola debugowania programu Microsoft Visual Studio
Podaj dolna granice -1
Podaj gorna granice 3
Podaj ilosc czesci 100
Wynik dla metody Simpsona 316
Wynik dla metody Monte Carlo 250.418
```

Rysunek 12. Wyniki całkowania $f(x) = 3x^5 - 5x^3 + 13$ dla $n = 100$

Wynik WolframAlpha:

$$\int_{-1}^3 (3x^5 - 5x^3 + 13) dx = 316$$

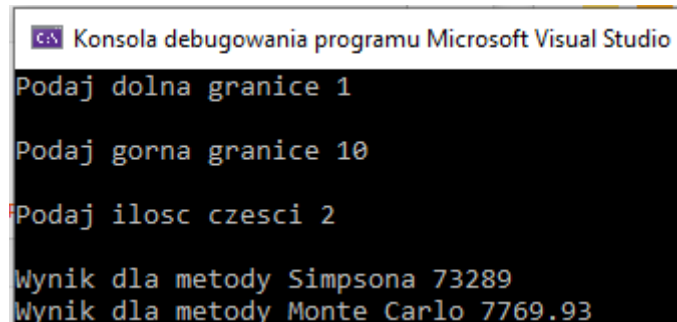
Błędy względne:

- Dla metody Simpsona: $\delta = \left| \frac{316 - 316}{316} \right| * 100\% = 0\%$
- Dla metody Monte Carlo: $\delta = \left| \frac{316 - 250.418}{316} \right| * 100\% = 20.7538\%$

Test 4:

Funkcja	Dolna granica	Górna granica	Liczba fragmentów
$4x^4 - 3x^3 + 2x^2$	1	10	2

Wyniki programu:


```
Konsola debugowania programu Microsoft Visual Studio
Podaj dolna granice 1
Podaj gorna granice 10
Podaj ilosc czesci 2
Wynik dla metody Simpsona 73289
Wynik dla metody Monte Carlo 7769.93
```

Rysunek 13. Wyniki całkowania $f(x) = 4x^4 - 3x^3 + 2x^2$ dla $n = 2$

Wynik WolframAlpha:

$$\int_1^{10} (4x^4 - 3x^3 + 2x^2) dx = \frac{1463319}{20} \approx 73166.$$

Błędy względne:

- Dla metody Simpsona: $\delta = \left| \frac{73166 - 73289}{73166} \right| * 100\% = 0.16811\%$
- Dla metody Monte Carlo: $\delta = \left| \frac{73166 - 7769.93}{73166} \right| * 100\% = 89.38041\%$

5. Wnioski

Wykonane testy potwierdziły, że metoda Simpsona jest niezwykle dokładna nawet dla niewielkiej ilości punktów, błąd względny tylko raz był różny od zera i to przy podziale dla $n = 2$. Świadczy to o tym, że metoda ta jest bardzo wydajna, gdyż przy małym nakładzie pracy programu (mały podział) jest w stanie podać dokładne wyniki. Metoda Monte Carlo, która opiera się o liczby losowe, jak wynika z powyższych testów nie daje zadowalających rezultatów. Właściwy wynik jest niemal niemożliwy do uzyskania tym sposobem. Metoda Simpsona jest najprecyzyjniejszą i najwydajniejszą metodą jaką poznaliśmy jak dotąd na zajęciach.